De freule

Kees van Bruggen

bron
Kees van Bruggen, *De freule*. Querido, Amsterdam 1921

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/brug007freu01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

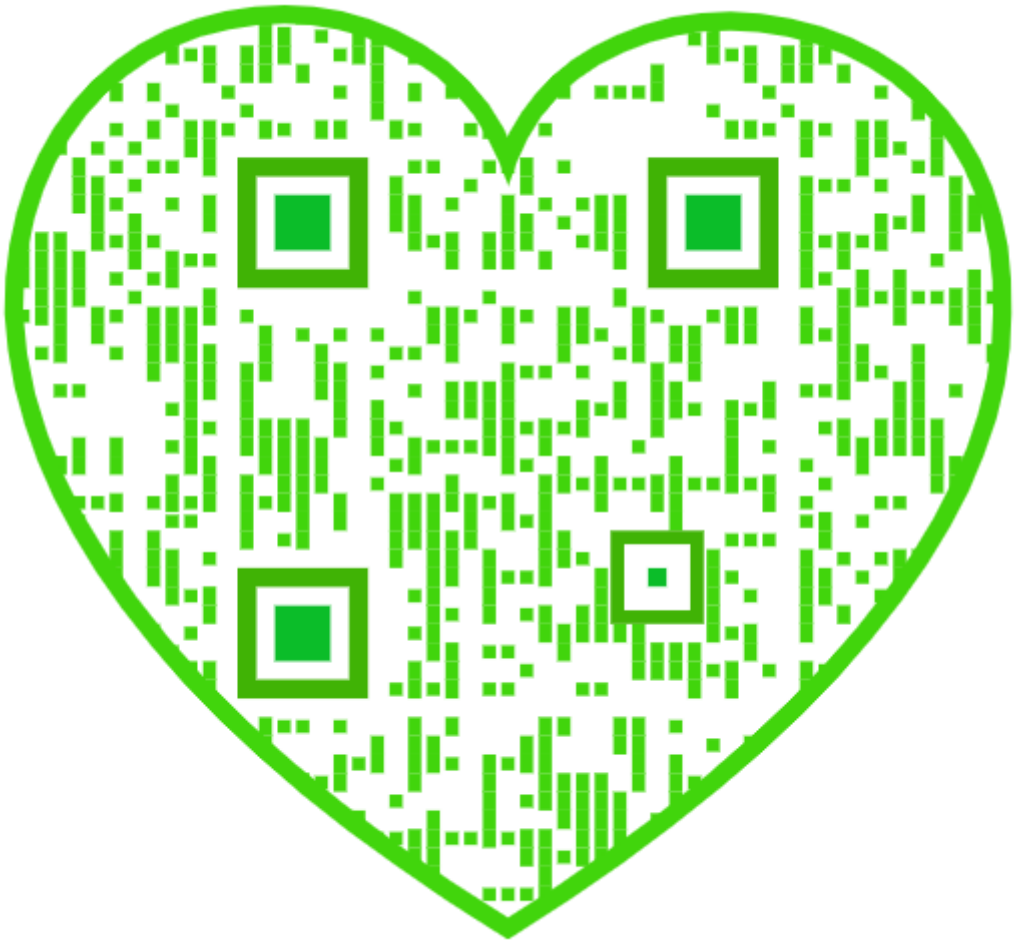

Eerste hoofdstuk

Zij was De Freule.

Laten we nu het geval ergens in 't Geldersche leggen en de situatie beschrijven.

De menschen hadden er lang geleê een bosch aangelegd. En aangezien zij alleen dat niet af kunnen, had iets liefs, wat we maar natuur zullen noemen, geholpen. Dat maakte boomen en varens en al zulk. En de mensch zorgde dat het zoo'n beetje op rijen kwam, dat er paden in werden gekapt en al het begroeide zuiver bleef van brandnetel en scheerling.

Zoo zag wie het plaatsje van een afstand naderde, allerallereerst een groote dikke boomenmassa. En nu lag het eraan van welken kant hij kwam, of zich eerst het kasteel of dat wellicht het dorp zich hem openbaarde.

Eigenlijk was er geen onderscheid. Men kon het dorpje houden voor een vriendelijke buurtschap,

ontstaan onder de veilige hoede van het kasteel. Misschien dacht wel iemand aan lijfeigenen of hoorigen, maar dat is geschiedenis. Zulke menschen bestaan niet meer. De geesten hebben zich immers verruimd en als gezwollen kinderballons zijn ze vroolijk in de vrijte gevaren.

En wie nu een zonderling wilde zijn, zou ook kunnen meenen, dat de stichter van het kasteel - droeg hij nog de ernstige allonge-pruik of neigde de mode reeds naar het lichtzinnig staartje? - het daar zoo gebouwd konde hebben de gezelligheid ter wille.

Het gebouw met zijn vlakke witte gevels, waarin de groote vierkante vensters lekker ten breede uitgesneden waren, hoewel ingetogen en zonder torens, deed zich voelen als een dominant. Zoo domineerde ook zijn staand geboomte de schuchtere horizontale

der hagen langs den dorpsweg, de vruchtboomen rondom de gekalkte huisjes, in herhaalde zwangerschap gemaltraiteerd, en natuurlijk de vriendelijke tuintjes, waar gepijpte dahlias en de bruiloft der papieren stokrozen het najaar vierden.

Bij nader bezien bleken kasteel en dorp niet eens zoo eng aan elkander verbonden. De afmeting van het huis achter zijn statieuse oprijlaan bedroog het perspectief. Men had een goede vijf minuten loopen tusschen laag hakhout en doorzichten naar de weien.

Zoo woonde De Freule apart en tegelijk temidden van de boeren, die de een 'n beetje meer, de ander 'n beetje minder ‘haar’ boeren waren en voor haar werkten. In elk geval, er was niemand om af te dingen op haar gezag.

Dat gezag was het stevigst gebouwde ding in deze kleine

gemeenschap. De menschen gingen voorbij, elk op z'n beurt; de akkertjes en boschjes, door versterf en nieuwe verponding, wisselden van gebruikers; het gewas bleef niet langer dan zijn seizoen; en zelfs de boomen, de deftige boomen van het kasteel, hadden hun getelde jaren. Iederen nazomer ging de rentmeester rond, hun lichamen meten en keuren; dan werd een wit kruis gekalkt op de stammen die voor den bijl waren bestemd; weldra spitten de houthakkers met hun scherp gereedschap in de bloedende bast.

Doch ouder dan de boomen, dieper en vaster geworteld, was het gezag. Het gezag van De Freule. Want nu de oude Baron niet meer leefde en zijn zoon, de officier, met dat vliegongeluk te pletter was gevallen, bleef er niemand van de familie anders over om het gezag te dragen dan Freule Seraphine.

Wie zich bevoegd konden achten naar hare jaren te gissen, berekenden dat zij eerst goed vijfentwintig kon zijn. Men zou haar rijper hebben geschat aan de zekerte van haar gang, de stellige rust van haar houding in alle verrichtingen, - of zij op het witte terras de duiven stond te voeren, of, waarlijk de nietigste niet, zich statelijk handhaafde tusschen de hooge beuken van haar laan, of andermaal minzaam zich onderhield met een pachter, wiens beschot aardappels was te schraal uitgevallen, of de vrouw van Tinus den visscher, die weder, als alle jaren, een kleintje gekregen had. De Freule wist altijd onder alle omstandigheden precies wat zij deed. De adel van haar niet onaanzienlijk voorgeslacht leek zich in haar gestyleerd te hebben om in den drang der tijden des te waardiger zich te handhaven.

Het huis werd gehouden door Klaasje, de huishoudster, en Rinus, den knecht. Zij waren beiden nog onder den ouden Baron hun dienst begonnen, en hun meester had erop gestaan dat zij trouwen zouden. Dit leek een verplichting van hun domestieken staat, aan welke zij zonder bezwaar voldeden. En het in den echt verbonden zijn kwam aan hun stijl ten goede. Rinus, die vaak van tenue veranderen moest, naar gelang hij als huisknecht de schoenen poetste en de messen sleep, als koetsier de paarden roskamde en afreed, of als tafelknecht serveerde, zag er keuriger uit, nu Klaasjes verzorging niet langer een gunst, maar zijn gerechte recht was geworden. En ook Klaasje, profiteerend bij de symbiose des huwelijks, werd voller en ronder, haar voorkomen had aan smakelijkheid gewonnen, en haar besef van plicht, tevoren

een eenigszins kunstmatig mengsel van serviliteit en catechisatie-dressuur, groeide uit tot een natuurlijk bloeisel van haar domestieke wezen.

Zij beiden zegenden in gedachtenis den ouden Baron, al voort pottend aan het spaarboekje, waarmede hij hun trouwdag had verfeestelijkt. Elk jaar deed De Freule daar een tientje bij als om de inzetting haars vaders te bevestigen en te perpetueeren.

Deze en hare andere verplichtingen vervulde De Freule met notarieele nauwgezetheid. Het kostte haar geenerlei moeite of bijzondere zelfoverwinning, het laatste deel der geschiedenis van haar adellijk geslacht te zijn, integendeel zou zij iedere wijziging in haar levens- en haar zijns-wijze als een bezwaarlijkheid hebben ondervonden. Misschien was zij ook om die reden niet getrouwd. Er hadden natuurlijkerwijs zich

enkele malen cavaliers opgedaan, die het een zonde rekenden, het oude en rijke erf te laten zonder erven. Zij waren bij gebrek aan eenigerlei aanmoediging echter allen weder verdwenen. Met haar saplooze correctheid, *every inch* van adel, bejegende De Freule elkeen die haar naderde, tegenover het magnetisme der andere sexe naar het scheen indifferent.

Men heeft wel van zeer correcte manspersonen getuigd, dat zij alles deden met hoogen hoed. De Freule deed alles in robe tailleur. Zonder een complet van grijs laken of zandkleurig covert coating, kreeg niemand haar te zien, ook zij zelve niet.

Door haar onberispelijke tenue, behield zij haar overwicht, zelfs daar waar zij geenerlei ander gewicht kon laten wegen. Even zeer als de smalle gemeente der pachters en leveranciers, waren

de dominee, de notaris en de burgemeester haar onderhoorig. Zij heerschte uit een natuurlijke vanzelfsprekendheid, voor een deel traditie, voor een ander deel de kenbare meerderheid van haar wezen. En er gebeurde in het algemeen niets op het dorp, waar zij de hand niet in had of haar goedkeuring aan verbonden.

Tweede hoofdstuk.

Men moet goed de geslotenheid van De Freule, van haar huis, haar park, haar dorp, van deze wereld waar de lucht leek stil te staan, gevoelen om te beseffen wat het beteekende, toen op een dag in het najaar daar een jonge man werd opgemerkt, aan zijn fluweelen jasje als iemand met kunstzinnige neigingen, misschien wel als een schilder, kenbaar.

Indien de personage banaal aandoet, ik kan het niet helpen. Ik vertel maar hoe 't ging en verzin er niets bij. Een schilder was hij nu eenmaal, en hij droeg het jasje van zwart effen fluweel, met zijden tres afgeboord: - dat jasje is, evenmin als zijn kale ellebogen, te ontkennen. Overigens wordt zijn alledaagsch beeld voltooid door een knap gezicht onder ravenzwarte lokken - ge ziet hoe de waarlijk vulgaire stof mijn taal

naar beneden haalt - een zwart dasje van opengeweven zijde en een broek zooals men ze niet meer draagt: sportmodel met gepofte pijpen en kuitkousen.

De jongeman wandelde in het bosch van De Freule alsof dat zoo hoorde, en dit werd het eerst opgemerkt door Rinus, op dat oogenblik als tuinman bezig met het bijeenharken van nog imaginairen afval.

Rinus hield even met werken op, eerst om zich te vergewissen of hij goed had gezien, dan om zich te bedenken, en zich bedacht hebbende, trad hij in een trage loerbeweging, gelijk op het land gebruikelijk is, op den vreemdeling toe.

‘Mijnheer, u mag hier niet loopen,’ zeide hij met de dreigende vriendelijkheid, die op haar recht staat.

De schilder stond even stil. Hij

stopte zijn houten, hamvormig pijpje nog een beetje vaster aan, stak er nadenkelijk de vlam in, keek naar het mannetje met de hark.

‘Nog wat frischjes,’ merkte hij toen op.

Rinus maakte zich boos. Een knechteboosheid, behoedzaam tegenover het onbekende.

‘Ik zei dat u hier niet mag loopen, mijnheer.’

‘Zoo, vriend!’

Behaaglijk snurkend aan zijn pijpje, ging de schilder verder.

Verbouwereerd zag Rinus hem na. Wel, had je nou!... Die man moest gek zijn.

Maar hij durfde 't geval toch niet te best aan. Met menschen, die geen boeren en geen zwervers waren, moest je oppassen.

Rinus herinnerde zich dat lang geleden geval, toen de oude Baron hem een standje gemaakt had om het niet aandienen van een boere-

meneer, die hem opzij geduwd had en naar binnen was gegaan. Dat was waarachtig ook een baron gebleken. Het rare tegendeel van alles wat Rinus aan adel ooit had gezien, in zijn land de ‘boerenbaron’ bijgenaamd. Jimmenik wat was de ouweheer nijdig geweest! 't Scheelde zóó of hij had zijn ontslag.

Op dezen wonderlijken zwerver voelde Rinus zich zekerder; De Freule had geen kennissen die buiten het model vielen. Hij kende ze allen. Toch kon je nooit weten.

Rinus nam zich voor te wachten tot Jorissen, de veldwachter, voorbij kwam. Die z'n baantje was het om er voor op te draaien.

Het hoofd vol onafgemaakte bedenksels, die als een vilt in elkander kropen tot hij er geen wijs meer uit werd, hervatte Rinus zijn gehark. Zijn wereld was in de war. En telkens keek hij als iemand

die kwaad bedrijft om zich heen, of er niemand aankwam, de veldwachter of de vreemdeling, of De Freule, die hem een verduiveld standje maken zou, wanneer ze er de neus van kreeg. Z'n kop vloeide van 't warme zweet.

Toen opeens schoot een hond blaffende door het park, hitsend achter de eenden in den vijver. Het fluitje riep hem terug.

Daar had je gelukkig Jorissen!

Een mooi slag jonge kerel kwam achter de meidoorns vandaan, dit jaar al vroeg in hun roode bessen. Hij bukte zich naar den aandravenden hond, die gulzig hijgde van het harde loopen.

‘Koest nou, Prins! koest nou, jongen! - Ja, Ja, ik weet wel. Niet zoo druk!’

Hij beklopte den opgespalkten wolvekop, greep het beest bij de onderkaak, duwde het een eind de ruimte in, afwerend toen het,

speelsch-bijterig, telkens gretig weer terug sprong.

‘Hou je gemak asjeblieft. - Néé, niet springen.’

Beraden op zijn hark geleund, stond Rinus hem te wachten. Hij sprak er niet dadelijk over.

‘Best weertje, Rinus!’ begon de veldwachter. De hond liet hem geen rust, bleef springen, happen tegen hem aan.

‘Da's 't nèt!’ zei Rinus nadenkelijk.

‘Er komt al aardig wat blad naar beneê.’

Onder de blauwe pellerien bewoog een onzichtbare hand des veldwachters stok door het kleine hoopje najaarsblad, dat Rinus al bezemend had bij elkander gegaard.

Ze zwegen nu even, aandachtig op het onderzoekend spelletje van den stok.

Toen vond Rinus ineens goed er over te beginnen.

‘Heb je dien snuiter gezien?’

Jorissen wachtte nog even aleer hij opheldering vroeg. Rinus' hersens werkten langzaam. Het duurde altijd drie zinnen vóór hij gezegd had wat hij zeggen wilde. Daar moest je aan wennen.

‘Die met z'n fluweelen jas?’ vroeg Rinus verder.

De hond snoof een spoor achterna. Z'n bezige kop tusschen de voorpooten, snuffelde hij snel langs den grasrand.

‘Hij hêt 'm in de gaten,’ gnuifde Rinus goedkeurend. ‘Dat is 'm.’

Iets donkers gleed achter de schamperlichten der oranjerie en stond als silhouet in de ruimte. Als de wandelaar op het plaatje, bleef de onbekende in de fluweelen jas gemoedelijk staan kijken naar het witte Huis.

Alle drie, de hond, de tuinman en de veldwachter, hielden zich een oogenblik in een verbaasd tableau

vivant. Dan, op Rinus' knipoogje, snoof de veldwachter erop uit.

‘Heidaar!’

De onbekende keek. Met zijn gelaten stap, kwam hij langzaam naderbij, onbekommerd om den officieelen blik van den veldwachter, die bedoelde hem bij voorbaat te imponeeren.

Vlakbij, vroeg hij vriendelijk:

‘Hoe oud is dat cavalje wel?’

Daarbij wees hij het huis aan, het Huis van De Freule, het Huis dat was en wezen zou en waaraan nog nimmer iemand aan had durven denken als aan een cavalje.

Rinus met zijn hark voelde zich reserve, toen de veldwachter, nu overtuigd van de kwaadwilligheid van den indringer, dichter op hem toetrad om zich te laten gelden.

‘Met uw praatjes heb ik niets te maken. Er is u gezegd dat u hier niet loopen mag.’

‘Waarom niet?’ vroeg de vreemde, glad.

‘Het is hier verboden terrein.’

‘Militair?’

‘Ik ben geen kwajongen,’ blafte de veldwachter, in zijn eer getast. ‘U weet donders goed wat ik bedoel.’

Met vriendelijke verwondering zag de jongeman den veldwachter aan.

‘U vindt dat pleizierig, niet?’

Pleizierig? Wat wilde die vent? Jorissen voelde zijn prestige, ook tegenover Rinus, wiens kijken hem in den rug stak, bedreigd.

‘Waar hebt u 't over? Wat pleizierig?’

‘De menschen weg te jagen.’

De veldwachter floepte in een driftige beweging zijn zijden mantel naar achter.

‘Je doet het zoo... met een zekere geestdrift, zou ik zeggen,’

zei de vreemde met iets kriebelig goedkeurends.

Tegen dergelijke discussie was Jorissen niet opgewassen.

‘'t Is mijn werk,’ bromde hij.

In onvrede over zich zelf, dat hij met de praatjes van dien man zich inliet, stak hij in veldwachtersmanier de hand naar hem uit.

De man met de fluweelen jas deed kalm zijn ontwijkend stapje.

‘Fluweel smet zoo, weet je.’

En of alles vriendelijkheid was, paaide hij:

‘Help me liever eens op weg, waarde heer. - Als ik zoo langs het huis ga en dat gezellige laantje in, kom ik zeker aan den boschvijver, die op mijn kaart staat?’

Rinus was dichter bij gekomen. Zijn knoestig lichaam, met het te groote, domme hoofd, leek een knotwilg. Geducht stond hij achter zijn hark. Hij dreigde:

‘Ik heb je toch al gezegd dat

je daar niet loopen mag. Niemand mag daar loopen.’

‘Da's jammer van de mooie boomen. - Zit er visch in den vijver? Ik hou van visschen, en van zwemmen.’

‘Dat ga je dan maar ergens anders doen,’ viel Rinus uit, moedig door zijn knechtedrift om het òngehòorde.

De veldwachter begon het vreemd te vinden. Hij voelde zich minder zeker. Een beetje voorzichtigheid kon geen kwaad, ook voor het geval men met een gek te doen had.

Hij bemiddelde, wijs:

‘Wanneer u toestemming hebt van De Freule, kunt u gaan waar u wilt. Dan is het van mij af.’

Waarachtig, de man was niet bij z'n verstand. Hij leek dat een grap te vinden. Lachende vroeg hij:

‘Toestemming?’

‘De Freule geeft nooit toe-

stemming,' verzekerde Rinus, die het nu maar ineens zeggen wou. 'Aan niemand.'

'Dat is interessant,' meende de man met de fluweelen jas. 'Ik ga die Freule eens opzoeken.'

Meteen keerde hij zich om.

De knecht en de veldwachter zagen zijn fluweelen rug scherp zich bewegen in de witte baan van het schelpenpad, dat, omhoog, voerde naar het Huis.

Derde hoofdstuk.

In zorgvuldige ordelijkheid was De Freule gewoon haar leven af te doen. Met de frissche nevelvroegte opgestaan, had zij vóór het ontbijt haar halfuursritje op de merrie gemaakt en de wereld in orde bevonden. Zij nuttigde in een nauwgezetten eetplicht de twee broodjes met het vier minuten gekookte ei en het glas melk, dat de dokter haar aanbevolen had, stond dan op om haar correspondentie te gaan doen in de zaal, die zij in den lichten zomer voor werkkamer gebruikte.

Zij was, vaag zoekend onder de papieren, nog niet begonnen, toen Klaasje met een geschandaliseerd gezicht uit de keuken kwam, nog wat peuterend aan het schoone schort, dat zij altijd moest aanschieten vóór zij haar meesteres mocht naderen, aanzeggend, dat er iemand was, die

niet weg wou vóór hij De Freule gesproken had.

Berispend zag De Freule de huishoudster aan.

‘Iemand? Een mijnheer, Klaasje!’

Deze bedienden bleven altijd wat ongevormd, men moest honderdmaal aan hun manieren verbeteren.

‘Iemand met een fluweelen jas,’ zei Klaasje geprikkeld.

De Freule staarde in het onbekende.

‘Een fluweelen jas, zeg je?’

‘En géén hoed. En lange haren,’ verdedigde Klaasje haar opvatting, sterk in haar argumenten.

‘En mij moet hij hebben?’ vroeg peinzend De Freule. ‘Heeft hij iets bij zich?’

Zij vreesde voor aanbiedingen van schilderijen of teekeningen. Daar was zoo moeilijk af te komen. Liever gaf zij niet-thuis.

‘Zeg dien mijnheer dat ik hem

op 't oogenblik onmogelijk ontvangen kan.’

Klaasje bleef treuzelen. Zij zat ermee in. Aan den vriendelijken niet-thuis-leugen wanneer de menschen in levenden lijve vóór je stonden, kon zij niet wennen. Nu moest weer zij er voor opdraaien. Hoe kon ze nu dien kerel weg krijgen?

‘Ik kan niet ontvangen,’ verzekerde De Freule nog eens stellig. En zij deed of ze weer aan het werk ging. Maar haar aandacht was gestoord, iets in haar hart bonsde.

Klaasje bleef nog bij de deur staan. Zij vond het niet goed. Dat nou ook die verrekkeling van 'n Rinus niet thuis was! 't Hoorde tot zijn werk.

Meteen gebeurde er iets ongehoords. Drie groote op den bodem gedrempelde ruitendeuren verbonden de hooge met verguld

lijstwerk gedecoreerde kamer met het terras. Een dier deuren stond open. Door het floers van het witte tulle-gordijn, verscheen de vreemde.

Hij kwam niet binnen, maar bleef staan en wachtte. Hij wachtte zoo duidelijk, dat De Freule zijn aanwezigheid voelde en verschrikt opzag. Zij sprong van haar stoel, trad naar het venster.

'Ik kan u niet ontvangen, mijnheer!' had zij den indringer willen zeggen. Maar zij zeide het niet. Zij stond verbouwereerd en hoorde haar aarzelige woorden:

'Wat wilt u... mijnheer?'

De vreemde glimlachte. Hij glimlachte en leek in de situatie niets verwonderlijks te vinden. Zonder gêne bleef hij staan, hij had óók niet de brutaliteit van een indringer. Mensch tegen mensch stond hij, glimlachend nogeens, en met een hoffelijkheid die De Freule be-

wonderen moest, antwoordde hij:

‘Ik wil eigenlijk niets, jongedame. Men heeft mij hierheen gezonden.’

De Freule had zich nog niet hersteld. Er gebeurde iets met haar, waarvan zij geen precedent kende. Zij voelde zich beleedigd door het vrijmoedig optreden van den vreemde, maar kon haar houding niet terugvinden. Innerlijk ontredderd om den blos, dien zij brandend voelde in haar wangen, vroeg zij:

‘Wie bent u?’

De vreemde stond nog steeds buiten; zijn jonge, in de gesloten kleeren eng omlijnde gestalte als een silhouet scherp-fijn getrokken tegen 't licht. Tegenover hem, bewapperd door het losgehangen tullegordijn, was De Freule op het drempel der geopende deur getreden. Zij trilde van drift, van schaamte, van spanning; zij was

voor de eerste maal in haar ervaring van een uiterste verlegenheid, en maar het liefst gevlucht binnen in de gesloten wereld van haar huis. Als een vermetel ontdekkingsreiziger de schuchtere koningin van een verholen land, veroverde hij haar geheele persoonlijkheid. Hij antwoordde:

‘Ik heb er niets tegen, u mijn naam te noemen, wanneer u daarop gesteld zijt. Maar vergeet niet, dat ik geen plan had u met mijn bezoek lastig te vallen. Daar ginds... u kunt ze juist zien achter de gazons, bij de oranjerie... ze lijken zich een beetje schuil te houden, - daar staan uw knecht en een veldwachter. Die zonden mij hierheen om instructies.’

Hij lachte, toelichtend:

‘Voor hèn instructies, hoe zij moesten handelen, wanneer een vreemdeling van zijn vrijheid gebruik maakt om op dit goed te

wandelen. Ik ben wel zoo vriendelijk geweest, mij met hun boodschap te belasten.'

'Die menschen doen alleen wat hun is opgedragen.'

De Freule had haar waardigheid terug gekregen. De lachende ironie van dien man ergerde haar; zij speurde hier een aanval op zekerten, waaraan noch zij noch iemand ooit van haar voorouders had getwijfeld. En scherper voegde zij aan haar woorden toe:

'Niemand heeft hier vrijheid om te wandelen.'

De jongeman leek nog te wachten. Had hij niet gehoord? Hij stond nu half afgewend van de kamer, waar hij geen moeite had gedaan binnen te zien, en bewonderde de wijde rust van het aangelegde landschap, dat men van het terras overzag. Een breed gazon glooide langzaam omlaag, afgegrensd aan eene zijde door

een borderbeplanting, waar nog een verwilderende overvloed stond van zaadzettende bloemen; aan de andere zijde verborgen boomen, rijzende in eenige ongeregelde reeksen, een paar steenen schuurtjes, zich aansluitend bij den beschuttenden muur van een stukje moesgrond, waar de versche groenten gekweekt werden voor het Huis. Het gras verliep in een drempel, daar was plotseling niets meer achter, doch dan leek even verder de vijver, roerloos in zijn tinnen najaarsblankheid, op te klimmen naar de russchen en de daarachter rijzende decor van sidderende zilverpopulieren.

‘Prachtig is dat!’ bewonderde de vreemde. En weer zweeg hij, naar 't scheen gedompeld in zijn landschapbeschouwing. Tot hij opeenen, met het gebaar van den schilder teekenend in de ruimte, zich weder tot De Freule keerde:

‘Men zou er bijna toe komen, al dit zoo overziende, met de werking van het menschelijke erin... de houding eener goede en edele traditie... men zou ertoe kunnen komen aan de realiteit van grootgrondbezit te gelooven. Ik houd van groote complexen, zij veroorloven een schoone ordonnantie van het landschap.’

Verwonderd zag De Freule op. Wat bedoelde die man? Er was in zijn voorkomen en in zijn manier van spreken iets wat haar bond. Hij was geen vulgair iemand, geen schooier aan haar deur. Maar wat hij zeide, kwam uit een zoo andere wereld, en het driftte in haar dat zij met dit alles niet te maken had. Zoo vatte zij één woord op om hem, scherp, te antwoorden:

‘Ik hoop, dat u hier niet gekomen bent voor een discussie over mijn eigendomsrechten. In dat geval...’

Onmiddellijk rakette de jonge man terug. Recht schoot de pijl van zijn ironie door haar wezen:

‘Discussie?’

De vraag bleef staan, balsturig, opstandig, in een atmosfeer van geblazen glas. Toen liet hij bedaard volgen, met een nijging, die ietwat te hoffelijk uitviel, en daardoor burgerlijk aandeed:

‘Het doel van mijn komst heb ik u gezegd. Mijn aanwezigheid hier schijnt uw bedienden en den bewaarder van het openbaar gezag in verlegenheid te brengen. Ik wilde hun gaarne moeilijkheden besparen.’

De Freule had haar zelf beheersching terug. Zijn ironie trof haar beleedigend. Zij trad een schrede achterwaarts, het gordijn nog even open houdend:

‘Niemand heeft verlof hier te wandelen,’ herhaalde zij. ‘En ik ben niet van plan een uitzondering te maken.’

De Freule was in de kamer terug getreden. Zij sloot de deur niet, te rade dat zij dien beleefden vlegel geen vrees toonen moest. Maar de gebeurtenis had haar geheele wezen aangegrepen en ontredderd.

Stond hij daar nog? Zonder lust zat zij voor de schrijftafel. Zij dorst niet te zien. De zon gleed wijd en helder in de hooge kamer; De Freule bedacht, dat men van buiten af het geheele vertrek kon doorzien, en dit gaf haar een gêne van gestoorde intimiteit. En met verbazing begon zij te beseffen, hoe innig haar vrijheid, haar rust in deze lichte kamer samen hingen met de verlatenheid van het marmeren bordes, de ruimte van gazon, vijvers, en bosschen, opdat niemand kon komen storen wanneer zij, in haar eigen huis, deed wat zij wenschte, leefde met open deuren en vensters in de zon.

Dit zou, nam zij zich voor, zoo blijven.

Zij belde Klaasje, dat Rinus de marquise neerlaten zou, dan luisterend naar den hoogen roep van de huishoudster, die verzwond in de ruimte van den tuin. Het rustig gespin van de stilte deed koesterend aan. En ineenen viel een doorzilverde schaduw de kamer binnen, dan weer, en nog eens een, tot het hooge werkvertrek heel en al was gevuld met een evene schemering van grijs. Rinus' slofloop knisterde weg in de schelpen, plotseling verdwenen om het huis.

In een verwondering bleef De Freule voor haar witte papier bemijmeren wat was gebeurd. De feiten wilden zich niet helder schikken achter elkaar, telkens kwam het gezicht van den vreemde tusschen haar gedachten, met de glanzen van geestigheid in zijn

oogen, en de verwondering om zijn rooden mond. Het werd een niet te verdrijven visioen, en onder de voldoening om haar resoluut optreden, dat aan zijn indringerigheid voorgoed een eind had gemaakt, bleef de troebeling eener schaamte.

Waarom? Hij leek een van die idealisten, waarover zij soms in boeken had gelezen, die op hun eigen wijze de wereld bekijken en overal tegen de bestaande verhoudingen aanloopen. Tot dusver had zij dergelijke menschen steeds als abstracties beschouwd, scheppingen van kunstenaarsverbeelding, waarmede men niet ernstig hoefde te rekenen. Misschien zouden zij, zoo ze bestonden, de wereld mooier maken, in elk geval verfraaiden hunne daden en woorden de dichterlijke verhalen, die over hen handelden. En zoo, in de verbeelding, droegen zij bij

tot een schoonere wereld, voor welker bekoring in haar leesuurtje ook De Freule niet gesloten was.

Maar aan een realiteit van deze dingen had zij nimmer een oogenblik gedacht.

Een twijfel aan haar recht om over het landgoed en de middelen, die haar waren nagelaten - toevertrouwd, meende zij soms in een religieus-matriarchale overmijmering - naar vrijen wil te beschikken, was het laatste wat in haar zou kunnen opkomen. Met aarzellooze stelligheid, in een abstracte handhaving van haar recht, had zij den tuinmansknecht, die om den weg naar zijn werk te bekorten een rijwielspoor in haar wandelpad had gegroefd, laten verbieden over haar terrein te fietsen, zoodat hij nu met zijn rijwiel over den schouder door de bosschen ging, tot waar een harde weg buiten haar ter-

reinen hem den afstand bekortte. Had zij tegen den pachter van het boerderijtje bij de sluis, die stond te hengelen voor zijn deur, proces-verbaal laten opmaken, met inbeslagneming van zijn vischtuig, omdat het vischwater werd voor oom Hendrik bewaard, die iederen October de karpers afschakelen kwam en met zijn geweer jacht maakte op de snoeken.

Zij was meesteres. Zij kon doen met haar goed wat zij wilde. Zoo hadden alle Diermens gedaan, humaan, geacht en gerespecteerd om hun plichtbesef jegens den naaste, maar welverzekerd dat door hun overwicht de dingen der wereld het best op hun plaats bleven, tot heil ten slotte van elkeen. ‘Men moest het gras niet in de kassen zaaien,’ zei vader, zeker van zijn zaak, en vader had haar bewondering voor al hetgeen hij in z'n leven had gezegd en gedaan.

Toch kon zij nu de rust niet hervinden. Aan de koffietafel, door Rinus gedekt, omsloop haar een vreemd gevoel van alleen-zijn. De pendule stond hoorbaar te tikken en uit het plafond, waar bloote engeltjes in blauwe sjerpen tusschen het vriendelijk gewolk van kruiende vlade geschilderd waren, uit het anders onzichtbaar aanwezige, zagen oogen naar beneden. Rinus, wiens hoogste dienst was zich te effaceeren - onhoorbaar ging hij op zijn stille sloffen, als een goedgedrild heerenknecht altijd precies op zijn plaats met den schotel wanneer hij er werd verlangd - Rinus was er ditmaal op een ongewoon irriteerende wijze. De gemeenlijk zoo gladde machinerie van haar dagelijksch leven wreef, schuurde, maakte hinderlijk geluid.

‘Of De Freule nog iets verlangde?’ vroeg Rinus.

Zou zij hem naar den vreemde vragen? Zij had vermeden over het eigenaardig voorval van dien ochtend te spreken, nog aarzelig hoe haar houding zou zijn. Domestieken verlangden stellige bevelen. En in gemeenzaamheden begaf De Freule zich nimmer. Toch, nu, aarzelde zij even. Zij bekende zich nieuwsgierig naar de juiste toedracht van het geval, en hoe de vreemde bezoeker ten slotte. nadat hij het bordes had verlaten, zich zou hebben gedragen. Maar zij overwon haar twijfeling.

'Dank je, Rinus.'

De knecht ging heen. Voor de eerste maal was het voelbaar dat hij heenging. En daarbij brak iets van een verhouding tusschen hem en haar, een geheim, dat er anders niet was. Zacht, ongewis alsof hij nog, hij ook, naar praten verlangd had, drukte hij de omlijste deur in het paneel. De Freule

bleef alleen zitten voor haar zilveren mandje met fruit.

Langzaam perste zij de blauwe druiven leeg tusschen haar slurpende lippen, mechanisch een voor een ze plukkend van den tros. Het huis leek om haar heen in stilte versteven. In haar luchtkubus leek zij gegoten als een insect in een drup barnsteen. Aan alle kanten was het huis, de vertrekken als kubussen op en naast elkaar getast: de eetzaal met haar zelf erin was een kristal in de stuctuur van het huis, en òm het huis was de ruimte van den verlaten tuin, de vijvers, de bosschen. Zij leek de grenzen van dit alles aan te voelen: de verleden jaar op verzoek van den veldwachter vernieuwde rasters van ijzeren vlechtwerk aan geteerde stijlen, die met een plaat stevig in den grond gegraven stonden. Bovenaan was een prikkeldraad gespannen. Nie-

mand kon anders dan door de doorgangen binnen.

En deze man scheen de hekken niet te zien. Hij kwam als een meester over alles rustig binnen gewandeld, hij nam bezit van haar gazons, haar bloemen, haar boomen, haar eenzaamheid.

Hij ademde haar lucht!

Uit de logika harer mijmering schoot deze gedachte plotseling naar buiten, belachelijk en fel. Heel haar getroffen wezen sidderde. Zij had den moed niet, om de absurditeit der consequenties te lachen; een zweerende waarheid brandde in haar zelfverzekerdheid, en hij was het, die het gif daar had geënt.

Hij!

Een andere ontdekking, nog vreeselijker, doorschokte haar. De ondraaglijke bekentenis, waar geen naam, geen begrip voor was, deed haar opspringen. Het venster zag

uit naar den moestuin, waar, de klok van eenen alweer voorbij, de oude Kobus lag tusschen de spruitkoolen om de brandnetels uit te wieden. Zijn handen, die als van aarde gebakken waren, rukten onder aan de stengels, dan graaiden ze 't onkruid met een bezig klauwgebaar bij elkander en schoven het opzij, waar, terwijl hij aldoor op zijn vereelte kameelenknieën achteruitschoof, een dammetje van snel welkend groen zich vormde.

Had De Freule dit al vroeger ooit gezien? Eigenlijk was de oude Hames daar altijd, het heele jaar door wiedende. Maar gezien, gezien had zij hem daar nooit. Waarom dan op het oogenblik? Wat was er veranderd?

En weder begon zij te denken aan dingen, die er vroeger niet waren: dat die oude man daar dag over dag in de vochtige,

schimmelige aarde kroop op zijn tot hout verstramde knieën, om haar groente te wieden, waarvan zij het uitgelezene kreeg op haar tafel.

'Zaai geen gras in de kassen,' zei vader. Maar waarom leek haar zulk zeggen thans van cynische hardvochtigheid? Hadden al die menschen om haar heen geen andere bestemming dan voor haar te zorgen? Hoe kon zij hen altijd als enkel dienaren hebben gezien, eischende hun plichtsbetrachting voor het loon dat zij hun gaf, maar ook een zekere dankbaarheid om hun verzekerd rustig bestaan, dat zij immers haar verschuldigden! Met die dankbaarheid bleven zij niet in gebreke, en ook nergens, in het dorp, in de kerkgemeenschap, zoover als haar invloed, haar weldadigheid reikten, kwam zij aan dankbetuiging te kort. Zoo leefde zij

in een wereld zonder moeiten, zonder strijdigheden, waar alles in een storelooze harmonie van zelf leek te gaan, alle dingen in elkander sluitend als de goedgevoegde verbindingen van een naaidoos.

Wat had daarin verandering gebracht?

Hij?

In nevel van verwarring, schroom, vernedering, verrukking, toorn, zag zij hem terug, zijn vlotte schaamteloosheid, zijn zelfverzekerdheid, zijn overmoedigen glimlach, zijn oog dat niet week. Hij gaf niet het banale beeld van den kunstenaar in zijn fluweelen jas en met zijn flabberende haren. Zij ried een persoonlijkheid, die de hare stònd, een vastheid en klaarheid, door niets uit het evenwicht te brengen. Deze levenszekerheid wortelde niets minder vast dan haar eigene.

Rinus, in de ruimte achter haar, had het ontbijtgoed van de tafel genomen. Eenige malen schoof hij in en uit, onzeker-durfloos oogende naar De Freule, of ze hem niets vragen zou. Hij verlangde dat zij erover zou spreken, hem gelegenheid geven het laatste, schandalige te vertellen dat dròng naar zijn mond: de vreemde was, zóó als hij bij De Freule vandaan kwam, naar den vijver geloopen, had zich ontkleed en gezwommen. Vreezende dat de vent in z'n hoofd mocht krijgen, naakt door den tuin te loopen, had de veldwachter hem zijn kleeren gelaten. Er waren meer voorbeelden van zulke onbeschaamdheid. Maar vanmiddag zou hij komen om instructies.

De Freule vroeg echter niets. Zij keerde zich niet om. Zij bleef door het raam staan zien naar Hannes, die zijn rij ten einde had

gewied en onverdroten een nieuwe begon, zij bleef er gedurig naar zien, alsof ze daar een probleem vóór zich had.

Vierde hoofdstuk.

's **M**iddags werd Jorissen in de studeerkamer gelaten. Zeeperig gesoigneerd, vierkant in zijn nieuwe uniform, die als karton om zijn schouders stond, bleef hij, de deur binnengeschoven, wachten tot De Freule zich omkeerde, vragend:

‘Wel, Jorissen?’

Haar stem klonk onvast, alsof zij moeite had zichzelf te zijn. Zij stond op, gehinderd door de kunstmatigheid harer houding; zij wachtte.

Jorissen deed een paar militaire stappen naar voren. Hij had zijn pet in de hand, zijn geplakte jongekerelskop glansde vettig in het licht.

‘Hoe gaat het thuis, Jorissen?’

‘Goed, Freule. Thuis gaat alles best. Dank u.’

Jorissen had bij ieder gezegde die knik in rug en knieën van menschen wier onderdanigheid

serviliteit wordt. Hij voelde zich niet op z'n gemak met de vreemde boodschap, waarvoor hij kwam.

‘Kom je mij iets vragen?’

‘Zoo is 't, Freule.’

Hij zweeg. En zij wachtte. En het onderwerp, het vreemde van dien morgen, was tusschen hen.

Met een zwaai van zijn pet aan zijn lange uniformmouw, begon Jorissen:

‘Ik heb vanmorgen een persoon ontmoet in het park, Freule...’

Iets in het voorkomen van De Freule deed hem ophouden. Hij wist niet waar hij aan toe was. Dan sloeg hij er zich ineenen doorheen:

‘Als De Freule dien meneer met z'n fluweelen jas misschien toestemming gegeven mocht hebben... Dan heb ik niets te zeggen. Dat wou ik alleen maar weten.’

De pendule op de marmeren schoorsteen tikte.

Toen zei De Freule:

‘Ik heb niemand toestemming gegeven, Jorissen.’

Jorissen had een lachje van nerveuse opluchting.

‘Natuurlijk niet, Freule. Dacht ik ook al, Freule. Freule zou nooit iemand toestaan zich zoo maar uit te kleeden en te zwemmen in den vijver.’

‘Wanneer is dat gebeurd?’ viel driftig De Freule uit.

Jorissen stelde zich in postuur voor een rapport.

‘Die meneer met z'n fluweelen jas was juist met De Freule in gesprek geweest. Vandaar dat we niet dorsten optreden, Freule. Hij kwam zóó het bordes af, ging ons voorbij en voor onze oogen trok hij al zijn kleeren uit en sprong in den vijver.’

‘Ongehoord!’

Maar de drift van De Freule was niet echt. Zij leek afgesloten

van de werkelijkheid, als een pop, en zij hoorde zichzelf spreken.

‘Het is een schandaal,’ beaamde Jorissen. En in moedige gezagszekerheid, geanimeerd nu, stelde hij gerust:

‘We zullen dat varken wel wasschen! Als die meneer, of wat hij wezen mag, zich weer binnen de heining waagt, zullen we hem artikel 461 van buiten laten leeren. Laat u dat aan mij over, Freule.’

Maar De Freule ging op zijn enthousiasme niet in. Uit haar reserve, die haar als kunstmatig bleef hinderen, vroeg ze:

‘Wéét je iets van dien mijnheer, Jorissen? Hoe hij heet?’

‘Ik heb er juist vanmiddag naar geïnformeerd,’ pakte de veldwachter nu bemoedigd uit. ‘Hij heet Borselen, of Van Borselen. Bij de weduwe Jacobs in het logement gelooven ze dat hij uit

Amsterdam komt. Hij moet schilder zijn, maar hij heeft niets bij zich, geen verf, geen doeken, niets. Hij komt hier om te rusten, zegt hij. En daar zal niets tegen zijn, denk ik, als hij ons hier de rust niet bederft.'

Hij grinnikte om zijn grapje, dan begon fleurig opnieuw:

''t Moet anders een rare sinjeur ook zijn, Freule. De kinderen in het dorp, die hem achterna jouwden om zijn fluweelen jas, heeft hij op suikergoed getracteerd. 't Was een heel relletje bij Coops den bakker. Hij kan hier niet loopen of krijgt een stel kinderen achter zich aan. Dat schijnt 'm niets te doen. Daar is hij in Amsterdam zeker ook aan gewoon.'

Jorissen nogeens vond zichzelf grappig. Hij lachte gezellig uit, maakte zich dan gereed tot gaan.

'Dus, Freule. Dan weten we 't.'

'Wacht even!'

Als verschrikt, hield De Freule hem terug. Het mocht nog niet uit zijn, zij vreesde de beslissing. Waarom? Wat had zij met dien man en zijn wonderlijke manieren te maken? Toch zei ze:

‘Je moet het nog maar eens aanzien.’

Dom bleef de veldwachter staan. Het ging tegen zijn begrip en zijn gewoonte. Wat bedoelde De Freule? Zij kon onmogelijk goed vinden...

‘Wil De Freule zeggen...?’

‘Ik wil voorloopig geen beslissing nemen.’

Korzelig om haar ongelijk, had De Freule een ongeduldige beweging. Waarom maakte zij uitzonderingen? Waarom voor dezen man, die onbeschaamd haar huis kwam binnendringen en zich onbetamelijk gedroeg?

Jorissen sloeg aan z'n pet, waarmede hij inmiddels zijn militair

voorkomen weder had gecompleteerd.

‘Dus...’

Haar driftige wenk deed hem zich uit de voeten maken.

‘Zooals De Freule het verkiest...’

‘Dag, Jorissen!’

Anders zei De Freule altijd: ‘de groeten thuis.’ Die vriendelijkheid verblijdde. Geregeld bracht hij haar over aan z'n vrouw, die op het Huis wel werken kwam, en de kinderen zaten erbij als ontvingen ze een zegening uit een betere wereld.

Iets missend, bleef de veldwachter toch nog treuzelen. De stilte brandde. Toen in schaamte, alsof men hem had berispt, zocht hij de deur.

Dagen achtereen zag men den vreemde niet meer in de nabuurschap van het Huis. Rinus en de veldwachter loerden naar hem

uit, vijandig, gebeten. Een gespannen rust hing over het kasteel, alsof het iets wachtte. De Freule was stil en eenzelvig. Wat zou ze hebben?

In z'n eentje zwierf de jonge schilder den omtrek af, nageroepen door de dorpen, begeleid door schaperig opdringende kinders wanneer de scholen uitgingen. Niets daarvan leek hem te hinderen. Hij zocht de geringe wegeltjes af, die als beken speurend kronkelden door het hakhout, hij avontuurde over de heiden en aaide de paarden, wanneer ze aan het hek van hun wei kwamen gezelschap zoeken, over den kop. De boeren en dorpslieden raakten aan zijn verschijning gewend, zij beantwoordden zijn praatje, wat schrikkerig soms van de rare dingen die hij zei en waar toch altijd wat waars aan was. Schuw babbelden zij na over het verder en verder

zwervende gerucht van zijn brutaal binnendringen in de parken van het Huis. Daar had dan elk het zijne van te zeggen naar gelang van zijn aard en belang. Het zwemmen in den vijver onder de oogen van De Freule kwam in ieder geval niet te pas, al werd er veel, ook onstichtelijk, om gelachen.

Jorissen triumfeerde. De vent dorst dus niet terug komen.

Maar juist een dag dat hij daarover met Rinus gezellig te pochen stond, verscheen de fluweelen man aan het hek van de koeienwei, die hij, om zijn pad te bekorten, brutaal was overgestoken.

Het was een schrik. Want juist dien ochtend had De Freule haar wandeling dezen kant uit genomen, ze moesten elkaar in het bosch tegen 't lijf loopen.

‘Van mij is 't af,’ zei de veldwachter, en voor de zooveelste

maal bespraken ze dat wonderlijk onderhoud met De Freule, die een toegevendheid toonde zooals nog nooit iemand van haar had beleefd.

Vijfde hoofdstuk.

De jonge figuur van De Freule stond klein geschetst in het boschpad. Boven haar bouwden de zware spierige beuken de reuzenprieelen hunne kruinen. Het dorrende loof krakte in de koele najaarsstilte.

Geschrokken, stond zij plotseling stil.

Met een glimlach trad de jongeman van het smalle voetpad om haar een plaats te laten.

En even stonden zij elkander aan te kijken, niet wetend wat nu verder moest gebeuren. Haar bloed stormde in opstand om zijn beleefde insolentie. En terwijl zij zichzelf verachtte om haar gebrek aan houding, plaatste zij venijnig zich in zijn weg.

‘Wat doet u hier?’

Hij antwoordde glad, als had hij de ontmoeting voorzien, er zich op geprepareerd:

‘Bewonderen.’

‘Er is bosch genoeg om te wandelen,’ beet De Freule, de kaken beklemd van drift.

Met zijn hoofsche ironie, glimlachte de schilder. Dan nadenkelijk zeide hij:

‘Bosch genoeg. Ja. Ik heb er mij van overtuigd. Maar in den heelen omtrek bevalt mij dit hier het beste.’

‘U bent brutaal.’

‘Ik ben beleefd. Wanneer we een oogenblik in uw onderstelling mogen treden dat dit bosch uw bosch zou zijn...’

‘Ik geef u niet het recht daaraan te twijfelen.’

Overwinnender nog in zijn licht-spottende zekerheid, antwoordde hij:

‘Veroorloof mij te twijfelen ook zonder uw toestemming. Het ligt in mijn aard. Ja permitteer...’ met een wenk weerde hij zich tegen haar gereede inmenging...

‘Misschien is het een nieuwe sensatie voor iemand als u bent, dat er iets ter wereld kan gebeuren zonder uw verlof. Zelfs daar waar u meende meesteres te zijn.’

Nogeens brak hij imperatief haar bedenking af.

‘Ik zou u toch willen voorstellen, de discussie te voeren in een mildere stemming.’

Zijn vrijmoedigheid benam De Freule ieder verweer. Zij kon zich niet onttrekken aan de bekoring van zijn overwinnend wezen, die haar zwak maakte, verliezen deed. Blossen sloegen haar wangen uit, haar schaamte erover deed haar nog sterker blozen. Maar het bewustzijn, een meester tegenover zich te hebben, verdroeg zij niet. En kattig beet zij van zich af:

‘Voor discussie ben ik niet hier gekomen. - En nu zou ik u willen verzoeken...’

Hij boog.

‘Freule, voor een dergelijk verzoek hebt u den knecht en den veldwachter.’

Drifttranen sprongen in haar oogen. Zij wist haar houding niet meer. En in een woede die zij niet meer bedwong, hief zij haar parasol. Overzenuwd brak De Freule als een klein meisje in snikken uit.

Over hunne hoofden rilden de beuken in een vagen tocht. Een vlinderend, verbruinend loover ritselde langzaam omneer. Klein, verdwenen de twee menschjes in den pralenden herfst. Met gebogen hoofd ging de jonge schilder onder in de grootschheid van het oogenblik. Hij erkende zich geen overwinnaar; iets anders dan zijn woorden had de onredelijke trots van die jonge vrouw gebroken.

‘Zie!’ zei hij.

Hij hief het gezicht omhoog en onderging den plechtigen blader-

val. En weer, als in hun eerste ontmoeting, openden zich nieuwe bronnen voor haar gewaarwording.

Zacht ging zijn stem:

‘Gelooft u dat zoo'n boom hóóren kan van iemand?’

Beiden zwegen, luisterend naar het sjirren der droge blaadjes in den val.

‘Gelooft u dat iemand kan zeggen: dat is mijn boom? Dat is mijn aarde waarin hij groeit? Dat is mijn kruin waaronder ik mijn schaduw geniet? - Gelooft u dat, Freule?’

Zonder bitterheid verweerde zij zich.

‘Waarom vraagt u mij dat? Er is in die dingen nooit twijfel geweest. Wanneer ik gelast dien boom om te hakken, gebeurt dat. Alle jaren gaan er zoo dozijnen in het bosch.’

‘Dan wordt zoo'n boom hout. En het hout wordt van den bast

ontdaan en op maat gezaagd en u laat het verkoopen...' vervolgde hij.

Zij knikte, nu met een vraag in de oogen ziende naar hem op.

Toen zeide hij:

'Er is een onderscheid tusschen den levenden boom, en het hout dat van den boom komt wanneer ze hem vermoord hebben. Er is een onderscheid tusschen den levenden os en het vleesch dat de slager verkoopt. In het vellen, in het slachten zit de eigengerechtigheid van wreede menschen.'

'Ik mag dus mijn boomen niet vellen?'

'U mag het zoo niet voelen: dat is mijn boom. U mag het zoo niet voelen: dat is mijn grond, mijn water.'

Bijna fluisterend ging hij voort:

'Hij die den grond en het water schiep en de boomen groeien liet, bestemde ze voor ons allen.'

Verwonderd zag zij naar hem op.

‘U gelooft daaraan?’

‘Neen.’

Hij zweeg even. Dan met heilige zekerheid bevestigde hij:

‘Toch is het zoo.’

‘Dat begrijp ik niet...’

Alle verweer was in De Freule gebroken. Zij genoot de heerlijkheid van het uur, waarin zij klein en kinderlijk was, een nederigheid onder de rijzende loofgevaarten van het bosch. Had zij ooit liefgehad? Nimmer tevoren had de vloedstroom van het gevoel haar omhooggedreven, dat zij zwanger werd van schoonheid en teederheid, dragende op in een vreugde het blijde offer harer ziel. Dit, hier, overweldigde haar met schrik en zaligheid.

Nogmaals ging zij duizelend onder in het geluid zijner stem:

‘Wat van ons allen is, kan niet worden verdeeld. Voelt ge

het niet? Hoe vreemd zoudt ge opzien wanneer ik u vroeg de zon te verdeelen, den regen, de lucht, de ruimte. Waarom wel den boom, die van zon, lucht en regen groeit? Omdat hij groeit op uw grond? Uw grond? Hebt ge weleens gerekend, Freule, wanneer wij allen, menschen, een eigen bosch en een tuin moesten hebben om in te wandelen, ieder van ons voor zich alleen, hoevele malen zich de aarde zou moeten vermenigvuldigen? Men heeft mij verteld van een daglooner, die niet fietsen mocht op uw goed om den weg naar zijn werk te bekorten. Weet ge... hoe weet ge het zoo precies, dat uw goed niet ligt op de plek van het zijne? Kon hij met evenveel recht den veldwachter niet gelasten - zoo'n veldwachter laat zich alles gelasten - zijn proces-verbaal te richten tegen u, die heerscht op zijn do-

mein? Wanneer het regent, en de wolk valt binnen uw heiningen en maakt den vijver, waarin ik verleden week de onbeschaamde vrijheid nam heerlijk te zwemmen, hoe kunt ge weten of die wolk een wolk was, voor u bestemd, en waarom hij niet vruchtbaarmakend stortte op het akkertje van den veldwachter, dat er behoefte aan heeft? Wanneer een haas zich zat eet aan de kool van den koster en hij vlucht naar de velden, waar in 't najaar uw oom komt als uw gast om hem te jagen, van wien is dan die haas? Laat ons niet spitsvoudig zeggen: die haas is van zichzelf. Schoon er alle reden toe is, ge zoudt er misschien om lachen. Of: de boom is van zichzelf, en nog eerder zoudt ge mij voor een dwaze grappenmaker aanzien. Toch, wanneer ze dan niet zichzelf toebehooren en wij menschen geschapen

zijn - zoo staat het ergens - als bezitters van al wat wij grijpen kunnen op deze aarde en begrijpen daarbuiten, - vanwaar weten we dan zoo precies: wiens haas zijn haas, wiens boom zijn boom zal zijn? Bezitten wij ze minder gemeenzaam dan de lucht en de zon?'

Met ledig hoofd, overgegeven aan zijn bijna dwepende woorden, had De Freule hem aangehoord. Dan allengs kwam haar eigenzinnigheid weder boven, haar sterke, in geduchte overlevering gestyleerde wezen verzette zich tegen den ondergang. Maar het woord, dat haar afdoend verweer zou zijn, wist zij niet. En weder, met zijn zekeren glimlach, sprak hij haar gedachte uit:

'U denkt aan den notaris, die alles duchtig ingeschreven heeft in zijn acten. Kadastraal staat u te boek als onbetwist eigenares

van uw goed. O, ik zal in rechten niet tegen u twisten.'

Toen wist zij alleen te zeggen:

'U bent een idealist.'

Hij rukte meelijdend de schouders omhoog.

'Ik houd er niet van, den zin voor eenvoudige waarheid te brandmerken als idealisme. Dat is een goedkoope bestrijding in een wereld waar idealisme in discrediet is. Geloof ook niet dat ik deze dingen propageer. Ik doe iets anders. Ik leef ze, en waar ik tegenstand vind, kom ik voor mijn rechten op.'

Zijn vrijmoedigheid, zijn zekerheid in dingen, die een geheel nieuw bestaan voor haar hadden, sloegen haar machteloos. Met haar wit parasolletje spitsend in het vochtige zand, stond De Freule als een verlegen meisje. De vernedering was ondraaglijk. En ge-

melijk omdat zij geen gelijk krijgen kon, richtte zij zich op:

‘Wanneer u de beleefdheid gehad had eerst mijn toestemming te komen vragen, zou ik u die geweigerd hebben.’

Hij glimlachte.

‘Ik ben er niet zeker van,’ antwoordde hij, spottend. ‘Maar misschien kunt u het begrijpen: ook voor de toestemming, juist voor de toestemming, moet ik zeer vriendelijk bedanken. Van iemand met een sterk gevoel van onafhankelijkheid... misschien mag ik aannemen dat wij beiden wat overgevoelig zijn op dit punt?... zal u dat niet verwonderen.’

Hij streek met zijn slanke vingers, wier gevoelige lenigheid zij bewonderde, door zijn lang zwart haar, als om zich een houding te geven voor het vergeefs zoeken van een hoed, boog en ging langs De Freule heen den weg af.

Zesde hoofdstuk.

Dit was de laatste ontmoeting van De Freule met den jongen schilder. Weldra hoorde men niet meer van hem. Het najaar schudde aan de gele boomen, die hun vruchten afwierpen; in de dichtheid van het bosch sneeuwde 't van koperrood beukenblad op de verstopte wegen.

Daar ging De Freule iederen dag in haar eenzaamheid en wachtte. Een dwalend verlangen deed haar de morgenwandeling rekken, nog weer het bosch en de velden in, tot aan de grenzen van het dorp, waar zij nimmer anders verscheen.

Jorissen, de veldwachter, 't geweer boven zijn pellerien uit, kwam haar tegen. Hij was op surveillance tegen de stroopers al sinds den vroegen ochtend, en had aan een praatje behoefte. Maar op zijn zoetig:

'Goeie morgen, Freule!' ant-

woordde zij kort, en 't was of haar keel plotseling werd verstikt en dichtgenepen.

De veldwachter durfde niet verder. Men fluisterde gichelend achter de hand, dat De Freule maanziek was geworden van dien jongen kerel uit Amsterdam, den Jezus met z'n fluweelen jas. Zou dat waar zijn? En voortgaande, mijmerde de brave over het onnatuurlijk leven dat ze leed: een jonge vrouw, nog geen dertig, met hààr rijkdom, en die natuurlijk iedereen krijgen kon dien ze wou hebben.

Daar had je verdomme Kobus de wilddief! De rakker, hij had hem zóó gewaarschuwd. De veldwachter schreeuwde hem toe en de vent probeerde te vluchten met een koppel hazen over de schouders.

'Sta!'

Meteen had de koddebeier het geweer aangelegd.

Toen vóór hem zag hij het verschrikte gezicht van De Freule, die hem beduidde het geweer te laten zinken.

Nu geloofde Jorissen ook dat ze maanziek geworden was.

Een zonderlinge overbewustheid agiteerde De Freule. Zij berekende iedere harer daden, gedurig bedrongen, achtervolgd door martelende vragen: of zij mòcht, of zij gerechtigd was, of zij niemand tekort zou doen door deze of gene handeling. Rinus, de knecht, zette zwijgend haar ontbijt gereed, en zij zat mijmerend vóór haar klein gedekt plekje aan de groote tafel, zonder te eten. Ras en opgroei hadden haar de behoefte gegeven aan groote ruimte om zich heen. Hoe voelde zij vroeger zich benauwd door eng afgesloten muren en laag drukkende zolderingen! Thans verdroeg zij de holle eenzaamheid

harer zalen niet meer. Haar persoonlijkheid, haar zelfachting waren ingekrompen, zoo waren de verhoudingen gestoord.

Maar vooral wanneer zij in de verlaten bosschen ging onder het prachtzaaiend najaar, plaagden haar de vragen, de vragen. Het waren de vragen die hij, de vreemde, had gesteld, zonder een antwoord te geven. Toen de rentmeester om haar toestemming kwam voor het vellen van 't wintergewas - anders ging zij te paard met hem rond, bezag de gemerkte stammen, beoordeelde zelf het effect van de rooiing in haar aanplant - toen hij haar het rooiplan voorlegde, beefde zij of haar een doodvonnis werd gevraagd. Zij liet het noodige aan hem over, hij moest zelf maar handelen. De houthakkers begonnen hun werk; hunne stemmen, het spitten der bijlen in het versche

hout, maakten een vroolijk gerucht in het heldere najaarsbosch. Denkende aan wat hij had gesproken, de vreemde, moest De Freule zich moeizaam bedwingen om geen bevel tot staken te geven. Zij miste den moed te gaan zien.

Zijn gewoonte volgend, kwam oom Hendrik een veertien dagen logeeren om te visschen en te jagen. Hij bracht zijn knecht mee, den chauffeur voor zijn auto, twee jagers, honden, een drukte die het huis fleurig vulde.

Voor zijn nicht was oom vol hoffelijkheid, hij bood haar orchideeën aan uit zijn kas en een handspiegel in gedreven zilver, want een jonge vrouw moest kunnen zien hoe mooi ze was. Bij 't overhandigen keek hij met vriendelijke zorgelijkheid naar haar bleek, verwezen gezicht: hij hoopte dat zij nu spoedig haar keuze zou doen en hij als najaarsgast even wel-

kom zou wezen bij zijn toekomstigen neef.

Wit van drift keerde De Freule zich af. Doch beseffend hoe zij zich belachelijk maakte, beheerschte zij zich, zelfs nog een grapje vindend om hem van zijn apropos te brengen.

Oom was in zijn jacht fortuinlijk, als altijd in deze gerespecteerde streek. Opgewekt, levendig, kwam hij met z'n jagers naar huis, zijn nicht noodigend naar den stal, waar de grijnzende hazen lagen en zeven fazantehanen in hun gouden pluimen gebed. Verwonderd vroeg hij: hé, waarom zij niet mee was gegaan? Zoo'n heerlijke dag! Nu moest ze bepaald morgen mee van de partij zijn, dat rekende hij haar gastvrouwelijken plicht. Zijn voldoening, zijn praatzieke tevredenheid, vulden het heele huis, de wijde marmeren vestibule, de eetkamer, waar een open blokkenvuur zijn ge-

zellige kamermuziek spendeerde.

De Freule keek naar haar oom, terwijl hij genoeglijk zuchtend zijn hooge laarzen uittrok en de verkleumde voeten warmde bij het vuur. Hij leed niet aan kleinheidswaan, aan tobberij; hij had het geheele groote vertrek voor zich alleen noodig, met alles wat daarin was aan comfort en behaaglijkheid. Hoe benijdde zij hem! Het was niet waar dat alle menschen een gelijk recht hadden op weelde en gemak. En bijna kon zij haar tobzucht overwinnen, toen oom Hendrik haar joviaal bij zich noodde:

'Toe, meid, ga eens gezellig bij me zitten, ik ken je haast niet meer, je bent zoo stil en zoo smal.'

Gekoesterd aan haar vuur, zat zij bij hem. Zij spraken van de jacht, en nogeens van het bevreemdende dat De Freule niet van de partij was geweest. Hoofdpijn? Wat moe? 'Zóó'n lustelooze

gastvrouw heb ik nog niet aan je gehad, meisje,' zei oom Hendrik, een beetje afwezig turende in de vlammen, want de dag had hem rozig gemaakt.

Hij kon niet stil zitten. Telkens porde hij in het vuur, lei een blok terecht, klapte op de knieën, zette z'n beenen weer anders om z'n voeten goed te warmen.

De Freule schonk hem zelf zijn sherry, naar de goede gewoonte. Hij zag haar rijzen voor zijn oogen in haar slankmakend zilveren fluweel.

'Dank je, kind.'

Meteen, gezellig, nam hij z'n nipje, doch de nicht keerde zich af naar het buffet zonder iets te zeggen. Verbouwereerd keek hij haar na, allengs gloorden zijn oogen in den glans van mannebewondering voor een vrouw die er goed uitziet. Te deksel, waarom was die meid niet getrouwd! Hij keurde, keurde haar meisjesfiguur,

de natuurlijke statie van haar gang, de gerichtheid van haar trotsche hoofd, die ze van haar vader had. ‘Ras!’ besloot hij zijn gedachte, z'n glas neerzettend op het koperen blad van het Turksche zeskantje.

En hij had willen zeggen, hij had willen uitvallen:

‘Verdomme, meid, waarom ga je niet trouwen?’

Maar dit zou wel het ergst zijn wat hij kon doen, dat voelde hij ook wel. Toch had hij er geen rust van, het spande, het barstte in hem, hij kon er niet van blijven zitten. Opspringend, rumoerde hij de groote kamer vol met zijn drukte. Z'n glaasje leek hem op een gedachte te brengen. Nadenkend stond hij er mee, sloeg het dan peinzend en gewichtig om. Hierna streek hij overdadig weder neer in zijn grooten lederen stoel, breidde zich uit tot zijn lichaam zwaar de geheele kussen-

ruimte vulde, zweeg oplettend en zei maar:

‘Hoe schiet je op met je rentmeester? Bevalt hij je?’

Dankbaar ontdooiend - zij had het haar vijandige, het indiscrete, gevoeld en zich gewapend - weidde zij uit.

O ja, de rentmeester was een vertrouwd man. Zij kon alles overlaten. Het goed gaf haar weinig te doen.

Zich nederzettend bij het snorrend vuur, gaf zij zich in gezelligheid.

‘Wel,’ zeide oom, ‘dat is pleizierig. Ik had goede informaties. Je moet zoo iemand hebben.’

Het gesprek, dat naast hun gedachten ging, lag weder dood. Oom, op z'n hobby, begon opnieuw over de jacht, dat ze te weinig beweging nam. Morgen moest ze bepaald vroeg mee er op uit. Hij had het recht, er op te rekenen.

De Freule richtte het gelaat uit de haardschijnsels op. Zij zag oom zoo zitten, en eerlijk afgunstig op zijn levensvolheid, prees ze:

‘U brengt altijd gezelligheid mee. Ik vind het echt prettig u een paar dagen bij me te hebben, 't Is hier soms zoo stil.’

‘Zoo, kind, dat doet me genoegen,’ verheugde zich de oudeheer. ‘Dat doet me waarachtig genoegen. Want laat me je nou 's goed aankijken - ik vind je zoo witjes, zoo...’

Toen, toch, eer hij 't besefte, had hij 't eruit gegooid:

‘Verliefd?’

Op hetzelfde oogenblik speet hem zijn bêtise. Met twee handen teveel bleef hij zitten.

Gestoken, had De Freule een beweging van opstaan gemaakt. Moeilijk beheerschte zij zich. Zij wilde, zij mocht het niet erkennen. Ook zichzelve niet. Zij perste den

mond tot een glimlach, zeggende:

‘Laten we goeie vrienden blijven, oom. Niet praten van dingen, waar *ik* geen verstand van heb.’

‘Ta ta,’ deed oom, herademend. - ‘Ja, kind, heel graag.’

Opgestaan, kwam zij nogeens met het krafje. Tevreden zat de oudeheer wat met zijn glaasje in het flakkerend haardlicht, breed en gemoedelijk, opgelucht dat het dreigende was voorbij. Donders moeilijk ook om met de vrouwen van tegenwoordig om te gaan! Een kruitvaatje, die meid. En terwijl hij zich vergenoegde om haar ras en haar reeheid, voelde hij zich in haar nabijheid een beetje oud. Hij kon het niet aan en dronk maar weer uit z'n glaasje.

Staangebleven bij den grijzen marmeren schouwmantel, hernam De Freule het gesprek. Zij had nu ook behoefte aan steun, aan vertrouwelijkheid.

‘Oom, als ik u daar zoo gezellig zie zitten, lijkt u me een beeld van levenszekerheid. Het doet iemand goed, ernaar te kijken. In u is nooit twijfel, twijfel of u wel het recht hebt zoo te zijn, van uw leven en uw bezittingen te genieten. - Dat moet heerlijk wezen!’

Verbaasd spande oom z'n oogen, Hij leek, met z'n beide handen breed uitgezet op de knieën, op een prentje.

Hij lachte.

‘Twijfel? Begrijp ik je goed? Aan m'n leven, m'n positie, m'n fortuin, m'n recht er gebruik van te maken en ervan te genieten? Waar hoort dat thuis? Heb je rare lectuur in je hoofd, kind?’

Stellig schudde zij van neen. Zij wilde nu af doen.

‘Ik ben gaan twijfelen, oom. Aan alles. Lach er niet om. Het maakt me ziek. Mag ik mijn huis

bewonen, dat veel te groot is voor mij alleen? Mag ik zes menschen in m'n dienst hebben om mij het leven gemakkelijk te maken? Mag ik zooveel grond, zooveel bosch, bezitten alleen om er te kunnen wandelen? Mag ik het geld, waar ik niets voor gedaan heb, besteden, zelfs om er goed mee te doen? - Laat mij het maar zeggen, oom, het lucht me op. - Mag ik de dankbaarheid ontvangen van menschen, die ik help, wanneer die hulp mij zóó weinig heeft gekost? Er is in al die dingen een wanverhouding, die mij uit m'n rust, m'n evenwicht brengt. Ik durf niet meer uitgaan, m'n bevelen geven, mijn armbezoek doen, ik voel, wanneer ik in de kerk zit, oogen in m'n rug, van overal staren ze mij aan, doen mij verwijten en vragen, vooral vragen. En op al die vragen weet ik geen antwoord.'

In stille verbouwereerdheid bleef oom toezien. Hij erkende zich een beetje 'n grof en boersch man, in wien zulke vragen nooit zouden opkomen. Hij had er op zijn manier bewondering voor. Doch hoe absurder haar vragen werden naar zijn meening, des te zekerder werd weer zijn gelijk. Hij herstelde zich aan z'n eigen ontsteltenis. Je moest niet te veel denken en zeker niet twijfelen. En van deze levenswijsheid zat, groeide hij dan weer steviger in z'n erfelijk zekerheidsbezit. De dingen waren zoo, en het was goed dat de dingen zoo waren.

'Je tornt daar een heeleboel los,' zei hij bezadigd. 'Laat mij er even over denken, wil je? Weet je hoe dat gaat? Als grootmama's breikous, waar maar geen eind aan kwam. Je kent die wel uit de verhalen - oma werd een beetje kindsch - twee en negentig,

moet je rekenen. Soms liet ze weleens een steek vallen... ik geloof dat ze een heeleboel steken vallen liet. Op zoo'n plek kwam het dan nooit meer in orde. Eenmaal een steek los, en rrrt! gaat het de heele kous langs. Daarom moet je vooral oppassen voor den eersten steek. - Hè! dat vuurtje doet lekker.'

Hij had het gezegd. Hij vond dat hij er zich goed had uitgewerkt, en schikte zich nog eens behaaglijker in z'n stoel. Dan, welsprekend in aandringende *esprit de l'escalier:*

'Ik had intertijd een werkman, die hadden ze den kop op hol gebracht. Die zwetste van het recht van de menschen en al die dingen waar ik geen verstand van heb. Natuurlijk niet tegen mij, dat vat je. Maar ik hoorde ervan en merkte het ook aan den geest onder de menschen. Op 'n

dag zeg ik tegen 'm, heel vriendelijk:

“Zoo, Kobus!”

Hij kijkt me aan en probeert brutaal te zijn. Maar het lukt hem niet heelemaal, want ik geef geen aanleiding.

“Kobus,” zeg ik, “nu moet je mij toch ook eens vertellen wat *ik* moet doen naar je meening. Als jij nou 'n baron was,” zei ik, “en je woonde op een groot goed, en je had een brutale kerel onder je menschen, die de anderen opruide als ze niet verstandig waren...”

Toen begon hij te jammeren en te ontkennen. Ik moest hem niet ongelukkig maken, en al zulke dingen meer.

Maar ik hield voet bij stuk. “Van ongelukkig maken, Kobus, is geen sprake,” zei ik. ‘Ik ben voorloopig niet van plan om je te ontslaan, omdat ik hoop op je beterschap. Alleen wou ik even

verstandig met je praten. Wanneer jij nu ik was en ik was bijvoorbeeld jou, - wat zou je dan?"

De anderen stonden er bij en grinnikten. En het duurde niet lang of Kobus grinnikte ook. Dat was maar het beste wat hij doen kon, en op 't laatst grinnikten we allemaal. Zoo heb ik nooit geweten wat hij eigenlijk wilde. Maar ik moet nòg lachen als ik aan het verbouwereerde gezicht denk dat de kerel trok toen ik zei: "Kobus, wat zou jij doen als je een baron was?" - Niet iedereen is voor baron geboren, meisje.'

De Freule lachte wat pijnlijk. Zij liet het onderwerp vallen.

'U hebt een radikale manier om problemen op te lossen,' zei ze.

'Dat heb ik,' vond oom, zelfvoldaan, en ze volgden beiden Rinus' bescheiden wenk, die voor de tafel noodigen kwam.

Zevende hoofdstuk.

Eenzamer, toen de drukte van ooms bezoek voorbij was, bleef De Freule achter. En weer, van zijn sterkende stelligheid verstoken, begon zij te tobben over haar recht, haar taak, haar nut in het leven.

Eerst leken haar die te liggen in haar betrekking tot andere menschen. Kon zij niet méér voor hen zijn? Hoe zou zij tot hen kunnen naderen, zich tot hen neerlaten om te helpen, van mensch tot mensch?

Dat liep op teleurstelling uit. Rinus en Klaasje waren knechten, geboren, gewend om te bedienen, en zij hadden 't op hun manier goed. Wat viel daaraan te veranderen, dat zij niet uit hun evenwicht raakten? Zij toonde belangstelling voor den ouden Hannes, die niet begreep wat zij wilde. Hij was tevreden, meende hij; zoolang God hem gezond laten

wou had hij geen klagen. Met angstig wantrouwen zag hij naar De Freule, of ze misschien genoeg van zijn diensten had. Zijn knuisten waren nog goed, verzekerde hij met een bedeesde grinnik, waarvan zij met schrik de zielige beteekenis doorzag.

Meer dan tevoren sprak De Freule met de pachters, de boeren, de dorpelingen, de leveranciers. Allen hadden aan haar gewonnen, maar leefden in een vrees voor verandering. Er werd, meende zij te merken, weinig gebrek geleden, ook geen geestelijken nood; iedereen scheen zijn geschikte plek gevonden te hebben en er naar zijn aard te willen volharden.

Toch bleef het getob malen, malen in haar hoofd. Niet meer of zij ànderen te kort deed door zich te laten bedienen en te leven van hetgeen zij opbrachten, maar of het hààr toekwam, hààr in haar

ledig bestaan, te leven van anderer werk en hunne diensten. Zij rekende zich onwaardig. De trotsche zekerheid, door eeuwen heerschap in haar bloed geplant, scheen eruit weggevloeid. Zij dorst niet meer zich in fierheid te handhaven tegenover haar critische zelf. Wanneer zij op middelen zon om haar toestand te veranderen: - zij kon, meende zij soms, gaan werken, haar onderhoud verdienen zooals ook anderen deden, - kwam haar dit voor een futiele beuzeling te zijn, een lapmiddel dat eigenlijk niets hoegenaamd beterde. De begeerte, haar maatschappelijk bestaan te verantwoorden, was niet anders dan kleinheid en lafheid. Er bleef iets grooters dan de menschheid te verzoenen.

Op een dag verraste zij den rentmeester met de opdracht, alle hekken en afsluitingen, die haar landgoed omgaven, te doen sloo-

pen. De ervaren man hield haar vele bezwaren voor: het moeilijk toezicht op de eigendommen, het stroopen, stelen, sprokkelen in de bosschen. Iedereen zou toegang hebben en vrij rondzwalken, zij kon geen oogenblik meer zeker zijn van haar rust. En zelfs van dreigende onzedelijkheid sprak hij, wanneer het dorp ook bij avond in de donkere lanen zwerven kon. Was het niet beter, indien De Freule het prijzenswaardig voornemen had voor de omwonenden meer te doen, dat zij overdag de hekken openstelde? Ieder die een goeden naam had zou een toegangskaart kunnen krijgen, en men behield het aan zich, toe te laten of te weigeren.

Koppig, zonder rekenschap te geven, herhaalde zij haar last, bezeten van haar waan, die tot boeten dreef, tot goedmaken. En toen alle ijzeren staketsels, uitge-

graven, bij elkander stonden, een roestige hoop bij het afval van den tuin, voelde zij een verlichting. Onder den openen hemel, dien haar ingeërfde machtswaan tot een stolp had willen maken over haar bezit, lagen thans haar bosschen en weiden in vrije uitgestrektheid, voortgeplant zoover de horizont reiken wou, naar de bosschen van het dorp, de weien der pachters, de akkers der kleine boeren en arbeiders, - niet langer hield zij haar deel van de wereld afgesloten en vervreemd.

Het nieuwe, heerlijke gevoel van verlichting bleef echter niet lang. Want uit haar eigen wezen begon zij opnieuw grenzen te bouwen: haar beschikkingsrecht vervoegde immers als tevoren over grond en beplanting, en de grenzen, die zij had laten verwijderen, werden evengoed door de omwonenden geëerbiedigd, alsof er

nog hekken en rasters stonden. Alleen de rentmeester klaagde over het vee, dat uit de weiden verdoolde, en Hannes, de kromme oude tuinder, was niet tevree. Nooit tevoren had het knabbelend wild zooveel scha aangericht aan zijn kool.

Aan ‘zijn’ kool! Dagen achtereen liep de ziekelijke mijmering van De Freule over dit ééne woord ‘zijn’, dat wonderlijke, nimmer in hun veelvuldige verwikkeldheden te kennen beteekenissen bleek te hebben. Deze oude tobber, verroest, verkrompeld in haar dienst, vereenzelvigde zich met het gewas dat hij teelde voor haar tafel. Hij gaf er zijn hart, zijn liefde aan. Zijn wereld beperkte zich binnen de heggen van het stukje mestgrond, dat het zijne niet was - zijn eigene bezorgde hij na den heerendienst voor het kasteel in den avondschemer,

wroetend tot het volkomen donker in zijn arme aardappeltjes en de enkele stronkjes bevrozen boerenkool, die hem levend hielden in den winter.

Dit enghartig zich-tevredengeven kon aanvankelijk weer eenige sussing schenken aan haar verontrust geweten. Men kon niemand gelukkig maken tegen z'n wil en z'n levensopvatting. Doch opnieuw dan raakte alles los, in de overweging, dat een dergelijke tevredenheid, een zoo nederig zich-voegen in armzaligheid, toch niet goed en naar den geest kon zijn. Zij en hare soort droegen de schuld wanneer het zoo was geworden en gebleven.

De ellendigste schaamte echter beleefde zij in het eigen hart, in haar hoogheid, wanneer zij zich belijden moest, zelf een hoorige geworden te zijn van haar gevoel. Deze vreemde... waar was hij

nu? wat deed hij met zijn hoonende zachtaardigheid? In welk land zocht hij op het oogenblik de vrijheid, die hem deed optornen tegen andere menschen en hun inzettingen als een vlieg tegen een ruit? O, er zouden er zijn, anderen, wier leefkracht volbloediger, wier weerstand steviger was. Hij zou zich wonden, hij zou zijn overwinnenden glimlach verliezen. Misschien maakte het leven hem ouder, practischer, wijzer zooals de menschen het noemden. Misschien stortte hij neer van zijn hoogte...

O, zij verlangde dat hij wederkeeren mocht! Haar meester, haar ondergang zou hij zijn!

En nog telkens, in 't avondwandelen in de schemeringen van het bosch, zag zij zijn drieste verschijning, plotseling vóór haar uit de bocages, een boschgod, een faun, wiens opschallende schater haar verschrikte en verrukte.

Toen, op een dag, hopende daardoor verlost te raken uit de benauwing, stemde zij toe in het herhaald aanzoek van haar germain-neef den ritmeester. Hij was een man van gevestigde meeningen, zeker van zichzelf, een stam om aan te hechten.

Hij werd de meester van haar bezit, hij regeerde in de stallen en de tuinen, hij herstelde het evenwicht in het bedrijf, dat weder kracht en geslotenheid kreeg binnen de herplante heiningen.

Oom Hendrik kwam jagen en was welkom en voldaan.

Maar hij vond zijn nicht een kwijnende vrouw geworden, zonder wil en zonder moed. Men prees haar weldadigheid in het dorp, al smoezelend glimlachend achter de hand dat er een streep doorheen liep, maanziek van dien jongen met z'n fluweelen jas...

Een kind werd haar niet geboren.